

Närståendevårdarens viktiga roll

Text: Tarja Pajunen
specialsakkunnig, Klient- och patientsäkerhetscentret

Aila Seikkula var närståendevårdare i sju år. Hon berättar om sin erfarenhet av att bära ansvar för en närståendes vardag.

Närståendevårdarens närvaro, kunskap och stöd är betydelsefulla. Hen är en viktig expert på vårdtagarens vardag och livssituation i samarbetet med servicen och vården. Det är viktigt att vårdpersonalen ger tillräckligt mycket begriplig information, vägledning och rådgivning till både vårdtagaren och närståendevårdaren. Det är också en förutsättning för ett jämställt samarbete. När närståendevårdaren har tillräckligt mycket kunskap kan hen vara delaktig och stötta och upprätthålla vårdtagarens välbefinnande i vardagen. Information som ges muntligt ska vid behov bekräftas skriftligt.

Delaktigheten förstärks när vårdpersonalen uppmanar och uppmuntrar närståendevårdaren och vårdtagaren att berätta om symtom, önskemål, bekymmer, missförhållanden och annat som de funderar på. En förtroendefull och respektfull relation till vårdpersonalen främjar vårdtagarens delaktighet i beslut som gäller hen själv och förbättrar närståendevårdarens och vårdtagarens funktionsförmåga och välbefinnande i vardagen.

Viktigt att lyssna

För att vården i hemmet och på vårdplatsen ska förlöpa på bästa möjliga sätt är det viktigt att

vårdpersonalen lyssnar på närståendevårdaren, säger Seikkula. Att beakta närståendevårdarens sakkunskap om sin närståendes vardag ökar tryggheten; men att förbise erfarenhetskunskapen ökar otryggheten.

Av vårdpersonalen önskar Seikkula att den ska ta sig tid att lyssna på närståendevårdaren. ”Till exempel när intervallvård inleds har närståendevårdaren värdefull information om vilka rutiner och metoder som fungerar i vårdtagarens vardag. De kan underlätta vardagen också på vårdenheten.”

Seikkula påminner om att också närståendevårdaren bör lyssna tålmodigt och ta emot de kommentarer och önskemål som vårdpersonalen framför. Hon betonar närståendevårdarens ansvar och vikten av att lyssna på och förstå varandra.

I Finland finns det uppskattningsvis över en miljon närståendevårdare. De flesta av dem tar hand om sin närstående utan att ha officiell status som närståendevårdare. Ungefär 700 000 finländare tar hand om en närstående vid sidan av sitt förvärvsarbete. Antalet officiellt erkända närståendevårdsrelationer i Finland uppskattas till cirka 350 000.

Enligt THL hade 47 591 personer ingått ett officiellt uppdragsavtal om närståendevård med ett välfärdsområde år 2022. Majoriteten av dem är kvinnor. Den vanligaste orsaken till närståendevård är kognitiv sjukdom.

Kamratstöd hjälper närståendevårdaren att orka

Den information och det kamratstöd som erbjuds av olika organisationer är betydelsefullt. Också Seikkula lyfter fram det här. Hon konstaterar att den kunskap, hjälp och kamratstöd som hon fått via Åboregionens Närståendevårdare har varit oerhört viktigt och hjälpt henne att orka. Nu när hennes närstående redan en tid har bott på effektiviserat serviceboende har hon fortsatt vara aktiv i föreningen och dess kamratstödsverksamhet.

Närstående med i utvecklingen

Välfärdsområdets påverkansorgan, såsom ungdomsfullmäktige, äldrerådet och rådet för personer med funktionsnedsättning, är viktiga

forum för påverkan. Det är viktigt att närståendevårdarna är aktiva i till exempel klient- och patientråd, så att också de anhörigas kunskap och erfarenheter kan utnyttjas i utvecklingen. Klienternas, patienternas och de närståendes anmälningar om farliga situationer och de förbättrings- och förnyelseförslag som framförs i dem är värdefulla informationskällor för tjänsteproducenterna.

En systematisk, enkel och öppen insamling av respons och utvecklingsförslag är en konkret metod för att engagera klienter, patienter och närstående i kvalitets- och säkerhetsarbetet bättre än tidigare. ○